

Campagne
tegen zwerfafval
na recreatie

Inleiding

Piekdrukke op recreatieplekken leidt vaak tot zwerfafval. Uit onderzoek blijkt dat vooral jongeren tussen de 19 en 24 jaar hun afval laten liggen als ze gerecreëerd hebben. Een andere belangrijke doelgroep die overdag vaak afval achterlaat na recreëren zijn gezinnen. Daarom heeft het samenwerkingsplatform 'Schouders onder Schoon' de campagne 'Je plek schoon achter laten. Zo gefikst!' ontwikkeld. De campagne spoort jongeren en gezinnen aan hun afval mee te nemen van hun recreatieplek. De campagne bestaat uit offline materialen zoals posters, sjablonen, stickers en online producten waaronder gifjes, banners en voorbeeldposts. Overheden, bedrijfsleven, brancheorganisaties, afvalverwerkingsdiensten en NGO's kunnen de materialen van begin 2022 tot eind 2026 rechtenvrij en zonder kosten gebruiken. Deze handleiding geeft tips hoe de campagnematerialen in te zetten.

Naast communicatie hebben ook de omgeving en de inrichting van een gebied invloed op ons gedrag. De inrichting van een gebied kan het aantrekkelijk, moeilijk of zelfs onmogelijk maken om je op een goede manier van je afval te kunnen ontdoen. Voordat we met communicatie aan de slag gaan, moeten we eerst zorgen dat de basis op orde is.

Checklist de basis op orde

- De afvalbakken zijn uniform en vallen op.
- De afvalbakken zijn goed bereikbaar en geplaatst op de looproute en/of bij de in- en uitgangen van het gebied.
- Er zijn genoeg afvalbakken en deze worden tijdig geleegd.
- Er zijn geen tekenen van verloedering. Bijvoorbeeld geen graffiti op de prullenbakken.
- Er wordt bij piekdrukke dagelijks schoongemaakt in het gebied (beheer of participatie).
- De informatievoorziening is op orde, zodat mensen weten wat ze in het gebied met hun afval moeten doen.
- Bied zo mogelijk een papieren afvaltasje aan.
- Maak afspraken met omliggende horeca en supermarkten om minder wegwerpartikelen aan klanten mee te geven.

Afvalbakken die (bij mooi weer) uitpuilen zijn een bekend probleem. De capaciteit kun je verhogen door grotere of meer afvalbakken te plaatsen. Dit kunnen tijdelijke afvalbakken zijn, bijvoorbeeld alleen in het hoogseizoen. Zorg dat de bakken in het hoogseizoen vaker worden geleegd. Houd hierbij een maximale vullingsgraad van ongeveer 80% aan. Soms worden afvalbakken zo intensief gebruikt dat ze (in het hoogseizoen) meerdere keren per dag geleegd moeten worden.

Het is handig om in kaart te brengen welke bakken wel en niet vaak worden gebruikt, evenals om de afvalbakken die weinig gebruikt worden te verplaatsen naar plekken waar structureel veel afval vrijkomt.

Staan de afvalbakken op grote afstand van de recreatieplek en is het niet mogelijk om deze te verplaatsen? Bied dan afvaltasjes aan bij de ingang van het gebied, waarin mensen hun afval kunnen verzamelen en die ze later in een bak of container kunnen doen. Bied de tasjes op een laagdrempelige manier aan bij de gebieds-ingang en plaats ze in een afsluitbare, waterdichte dispenser. Maak het pakken van een tasje bovendien zo eenvoudig mogelijk of deel ze uit. Maak afspraken met de omliggende horeca om de uitgifte van wegwerpartikelen te verminderen. Wijs ze bijvoorbeeld op initiatieven zoals het Plastic Vrij Terras. Of initiatieven voor retoursystemen voor herbruikbare bekers en take-away verpakkingen.

Campagne

De doelgroep van de campagne zijn alle Nederlanders en in het bijzonder jongeren tussen 19 en 24 jaar en gezinnen. Het doel van de materialen is burgers stimuleren hun plek schoon achter te laten na het recreëren. Deze middelen zijn gebaseerd op uitgebreid doelgroepenonderzoek en bevatten meerdere gedragsinterventies. De campagne is in samenspraak met de samenwerkende partijen (overheden, bedrijfsleven, brancheorganisaties, afvalverwerkingsdiensten en ngo's) van 'Schouders onder Schoon' ontwikkeld. Door ook samen de campagneboodschap te zenden, bundelen we de krachten om schoon gedrag te stimuleren.

Heb je vragen over deze campagne of over het toepassen van de campagnematerialen? Stel deze aan zwerfafval@rws.nl. Meer informatie vind je op schoudersonderschoon.nl.

Poster jongeren park 1

De poster is er in vier formaten: A3, A2, A1 en B1.

Elk formaat is beschikbaar met zeven verschillende 'excuses'.

De posters zijn tussen begin 2022 en eind 2026 rechtenvrij te gebruiken.

Beschikbaar in drukklaar pdf-bestand inclusief snijtekens en als Indesign-bestand zodat indien gewenst zelf het eigen logo erop geplaatst kan worden. Er kan met verschillende lagen worden geschoven.

Tip!

Het Indesign-bestand is zo opgemaakt dat het mogelijk is om een foto van je eigen park of oever in te voegen. Zie de voorbeelden op pagina 6!

Waar kunnen de posters het beste worden geplaatst:

- Bij alle in- en uitgangen van parken
- In de parken zelf

Verticale posters op verschillende formaten

Horizontale poster op A3-formaat

Poster jongeren strand

De poster is er in vierformaten: A3, A2, A1 en B1.

Elk formaat is beschikbaar met zeven verschillende 'excuses'.

De posters zijn tussen begin 2022 en eind 2026 rechtenvrij te gebruiken.

Beschikbaar in drukklaar pdf-bestand inclusief snijtekens en als Indesign-bestand zodat indien gewenst zelf het eigen logo erop geplaatst kan worden. Er kan met verschillende lagen worden geschoven.

Tip!

Het Indesign-bestand is zo opgemaakt dat het mogelijk is om een foto van je eigen park of oever in te voegen. Zie de voorbeelden op pagina 6!

Waar kunnen de posters het beste worden geplaatst:

- Bij alle in- en uitgangen van parken
- In de parken zelf

Verticale posters op verschillende formaten

Horizontale poster op A3-formaat

Posters gezin

De poster is er in vier formaten: A3, A2, A1 en B1. De posters zijn tussen begin 2022 en eind 2026 rechtenvrij te gebruiken. Beschikbaar in drukbaar pdf-bestand inclusief snijtekens en als Indesign-bestand zodat indien gewenst zelf het eigen logo erop geplaatst kan worden. Er kan met verschillende lagen worden geschoven.

Tip!

Het Indesign-bestand is zo opgemaakt dat het mogelijk is om een foto van je eigen park of oever in te voegen. Zie de voorbeelden op pagina 6!

Waar kunnen de posters het beste worden geplaatst:

- Bij alle in- en uitgangen van parken
- In de parken zelf

Je plek schoon
achterlaten.
Zó gefikst!

Je plek schoon
achterlaten.
Zó gefikst!

Voorbeelden met een eigen afbeelding

Als voorbeeld zijn deze posters gepersonaliseerd voor de gemeente 'Kerkstad' en 'Oeverdorp'. Als achtergrond is het bekendste park of strand van de stad gebruikt en staat het logo van de gemeente onderaan. Zo is de poster nog herkenbaarder voor de inwoners.

Tip!

Het Indesign-bestand is zo opgemaakt dat het mogelijk is om een foto van je eigen park of oever in te voegen, zie de voorbeelden op deze pagina.

Waar kunnen de posters het beste worden geplaatst:

- Bij alle in- en uitgangen van parken
- In de parken zelf

Kerk Stad

oever Dorp

Kerk Stad

oever Dorp

Posters met alleen tekst

De poster is er in vier formaten: A3, A2, A1 en B1.

Beschikbaar in drukklaar pdf-bestand inclusief snijtekens en als Indesign-bestand zodat indien gewenst zelf het eigen logo erop geplaatst kan worden.

Weetje

Een poster met alleen het gewenste gedrag in tekst kan al voldoende zijn om gedrag te veranderen.

Waar kunnen de posters het beste worden geplaatst:

- Bij alle in- en uitgangen van parken
- In de parken zelf

**Laat je
plek schoon
achter**

**Zó
gefikst!**

**Laat je
plek schoon
achter**

**Zó
gefikst!**

Poster jongeren park 2

De poster is er in vier formaten: A3, A2, A1 en B1.

Elke formaat is beschikbaar met zeven verschillende 'excuses'. De posters zijn tussen begin 2022 en eind 2026 rechtenvrij te gebruiken.

Beschikbaar in drukbaar pdf-bestand inclusief snijtekens en als Indesign-bestand zodat indien gewenst zelf het eigen logo erop geplaatst kan worden.

Tip!

Waar kunnen de posters het beste worden geplaatst:

- Bij alle in- en uitgangen van parken
- In de parken zelf

Sjabloon

Het sjabloon is bedoeld voor graffiti. Met (krijt-)verf of water (hoge druk) en het sjabloon worden het beeldmerk en de pijl richting prullenbak op de straat aangebracht.

Het sjabloon kan gebruikt worden in de buurt van bijvoorbeeld prullenbakken bij drukbezochte locaties. Of op plaatsen waar vaak afval achtergelaten wordt. Het is de bedoeling dat de pijl wijst naar de prullenbak.

Het sjabloon is beschikbaar als eps-bestand.

Tip!

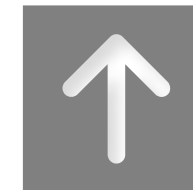
Kies voor duurzame graffiti met melkverf (milkpaint). Deze verf is gemaakt van melkeiwit, kalk en natuurlijke stoffen. Het is niet alleen biologisch maar blijft ook langer zitten dan bijvoorbeeld krijtverf.

Sjabloon met tekst en iconen en een sjabloon met alleen tekst is beschikbaar op formaat 60 x 50 cm en 100 x 84 cm

Sjabloon met pijl beschikbaar op formaat 30 x 30 (standaard formaat stoeptegels)

Promptborden

Plaats herinneringsborden (prompts) met daarop het gewenste gedrag. Vaak zijn er bepaalde plekken waar veel afval achterblijft, zogenaamde hotspots. We adviseren om borden (prompts) op deze hotspots te plaatsen die bezoekers herinneren aan het gewenste gedrag op het juiste moment. Dergelijke herinneringsborden gaan passieve vervuiling – het (onbewust) achterlaten van afval – tegen. Plaats de borden op ooghoogte. Het is belangrijk dat mensen de prompt zien vóórdat zij het ongewenste gedrag gaan vertonen. Dus op het moment dat ze vertrekken.

In het voorbeeld van een oever: plaats het bord bij voorkeur op hotspots op ooghoogte met de tekst van het bord gericht op het water, op ongeveer drie meter afstand van de waterrand. Als recreanten zich dan omdraaien om de zitplek te verlaten, zien ze het bord.

De borden kunnen uit hout of dibond gesneden worden en aan een metalen of houten paal bevestigd worden. De borden zijn beschikbaar als eps-bestand.

Heeft u vragen over het toepassen van de campagnematerialen? Stel deze aan zwerfafval@rws.nl. Wij denken graag met u mee.

Tip!

Maak de borden zo groot mogelijk, minimaal 60 cm breed, zodat de tekst goed te lezen is vanaf minimaal 5 meter afstand en plaats ze op ooghoogte.

Je plek schoon
achterlaten. Zo gefikst!
**Ook als het afval van je
vrienden is. Ja toch!**

Bord 1

**Bedankt dat jij ook
het afval van een
ander meeneemt!**

Bord 2

Je plek schoon
achterlaten.
Zo gefikst!

Bord 3

Je plek schoon
achterlaten.
Zo gefikst!
**Ook als het afval van
je vrienden is. Ja toch!**

Bord 4

Help mee deze plek
schoon te houden.
Bedankt!

Bord 5

Top dat jij ervoor
kiest deze plek schoon
te houden!

Bord 6

Prullenbakstickers

Plak de stickers op prullenbakken in jouw gemeente. De stickers zijn alleen beschikbaar in staand formaat. Er zijn verschillende opties voor het plaatsen van de prullenbakstickers.

Tekststickers

Prullenbakstickers met twee verschillende teksten in een versie met en zonder illustraties/iconen.

Deze zijn beschikbaar als eps-bestand in twee opties:

1. Versie met witte tekst voor transparante ondergrond. Print de sticker op transparant stickermateriaal en bevestig op een schone, effen prullenbak of container.
2. Versie met witte tekst op een achtergrond. Print de sticker op kleur (bijvoorbeeld de huisstijlkleuren van uw gemeente) en bevestig op een 'vieze' of met graffiti bevuilde container. De tekst moet voldoende contrast hebben met de achtergrondkleur.

Wrapper

Een wrapper wordt rondom de hele prullenbak geplaatst. De wrapper is er in verschillende eps-formaten en toepasbaar op verschillende typen prullenbakken.

Tip!

Plaats het campagnebeeld of prompteksten het liefst op alle afvalbakken. Op alle zijdes is het meest zichtbaar en dus wenselijk voor stimulering van het juiste gedrag.

Containerstickers

Plak de stickers op de containers en kliko's. De stickers zijn beschikbaar in een liggend en staand formaat. Met twee verschillende teksten in een versie met en zonder illustraties/iconen.

Beschikbaar als eps-bestand in twee opties:

1. Versie met witte tekst en is dus onzichtbaar. Print de sticker op transparant stickermateriaal en bevestig op een schone, effen prullenbak of container.
2. Versie met witte tekst op een achtergrond. Print de sticker op kleur (bijvoorbeeld de huisstijlkleuren van uw gemeente) en bevestig op een 'vieze' of met graffiti bevulde container. De tekst moet voldoende contrast hebben met de achtergrondkleur.

Tip!

Check de afmetingen van de containers in jouw gemeente en zorg ervoor dat de teksten zo groot mogelijk worden aangebracht voor het beste effect.

Socialmediabanners jongeren 1

Je kunt posts plaatsen op social media om de campagne te versterken. Bij je tekst kun je deze banners plaatsen als illustratie. Op de website kan onderstaande code worden gebruikt om de gif te embedden.

Jongeren park 1 (1920 px hoog)

Hier volgt de embedcode: `<iframe src="https://giphy.com/embed/opfGaOkClqbyOHRXL2" width="270" height="480" frameborder="0" class="giphy-embed" allowFullScreen></iframe><p>via GIPHY</p>`

Jongeren park 1 (verhouding 1:1)

Hier volgt de embedcode: `<iframe src="https://giphy.com/embed/5uGUIMrwCxdrKKydsQ" width="480" height="480" frameborder="0" class="giphy-embed" allowFullScreen></iframe><p>via GIPHY</p>`

Bekijk de banners online via deze twee Giphy-links:

<https://giphy.com/gifs/opfGaOkClqbyOHRXL2>

<https://giphy.com/gifs/5uGUIMrwCxdrKKydsQ>

Socialmediabanners jongeren 2

Je kunt posts plaatsen op social media om de campagne te versterken. Bij je tekst kun je deze banners plaatsen als illustratie. Op de website kan onderstaande code worden gebruikt om de gif te embedden.

Jongeren park 2 (1920 px hoog)

Hier volgt de embedcode: `<iframe src="https://giphy.com/embed/mvKgBOljHTJFKCdRta" width="270" height="480" frameborder="0" class="giphy-embed" allowFullScreen></iframe><p>via GIPHY</p>`

Jongeren park 2 (verhouding 1:1)

Hier volgt de embedcode: `<iframe src="https://giphy.com/embed/7GDgdHL3L6Hv6d8XRJ" width="480" height="480" frameborder="0" class="giphy-embed" allowFullScreen></iframe><p>via GIPHY</p>`

Bekijk de banners online via deze twee Giphy-links:

<https://media.giphy.com/media/7GDgdHL3L6Hv6d8XRJ/giphy.gif>

<https://media.giphy.com/media/mvKgBOljHTJFKCdRta/giphy.gif>

Socialmediabanners gezin

Je kunt posts plaatsen op social media om de campagne te versterken. Bij je tekst kun je deze banners plaatsen als illustratie. Op de website kunnen deze links worden gebruikt om de gif te embedden.

Gezin strand (1920 px hoog)

Hier volgt de embedcode: `<iframe src="https://giphy.com/embed/pCYqDgVCLoyrxfuHSE" width="270" height="480" frameborder="0" class="giphy-embed" allowFullScreen></iframe><p>via GIPHY</p>`

Gezin strand (verhouding 1:1)

Hier volgt de embedcode: `<iframe src="https://giphy.com/embed/Rv76al1VUnjrNMTNs" width="480" height="480" frameborder="0" class="giphy-embed" allowFullScreen></iframe><p>via GIPHY</p>`

Bekijk de banners online via deze twee Giphy-links:

<https://media.giphy.com/media/Rv76al1VUnjrNMTNs/giphy.gif>

<https://media.giphy.com/media/pCYqDgVCLoyrxfuHSE/giphy.gif>

Social media

Hoofdttekst

Hieronder staat een voorbeeldtekst die je kunt plaatsen op een website en op traditionele media. De tekst bestaat uit een deel dat is toegespitst is op de doelgroep (jongeren of gezin) en een algemeen deel.

Tekst voor doelgroep jongeren:

Deze zomer genieten we weer met z'n allen van de Nederlandse zon. [Laat ook dán je plek in het park, op het strand of een oever netjes achter.] Geen excuses meer, ook als het afval eigenlijk van je vrienden is.

Tekst voor doelgroep gezin:

Deze zomer genieten we weer met z'n allen van de Nederlandse zon. [Laat ook dán je plek in het park, op het strand of een oever netjes achter. Hebben de kinderen niets laten slingeren?]

Tekst algemene deel:

Ruim je plek op en gooi het afval in de afvalbak of neem het mee naar huis. [De gemeente doet zijn best zo vaak mogelijk afvalbakken te legen bij drukte.] Samen houden we Nederland deze zomer schoon. "Je plek schoon achterlaten. Zo gefikst!"

Uitwerkingen social media

Gebruik op social media zoveel mogelijk beeld en weinig tekst. Bovendien kun je door middel van comments, polls en slidebars de interactie over het onderwerp vergroten. Hierdoor hou je eerder de aandacht vast.

Facebook

Tekst voor doelgroep jongeren:

Je plek schoon achterlaten betekent ook af en toe het afval van je vrienden opruimen. Ja toch!

Combineer de tekst met een poster of banner voor context van het parkbezoek. Personen kunnen op de post reageren en eventueel het gesprek aangaan.

Tekst voor doelgroep gezin:

Je plek schoon achterlaten. Zó Gefikst! Ook als de dichtstbijzijnde afvalbak vol is. Ja toch!

Combineer de tekst met een poster of banner voor context van het parkbezoek. Personen kunnen op de post reageren en eventueel het gesprek aangaan.

Instagram

Tekst voor doelgroep jongeren:

Je plek schoon achterlaten betekent ook het afval van je vrienden opruimen. Ja toch!

Combineer de tekst met een poster of banner voor context van het parkbezoek.

Tekst voor doelgroep gezin:

Je plek schoon achterlaten. Zó Gefikst! Ook als de dichtstbijzijnde afvalbak vol is. Ja toch!

Combineer de tekst met een poster of banner voor context van het parkbezoek.

Verwerk onderstaande antwoordopties (ja/nee) via een slidebalk in de post:

Ja, afval achterlaten kan echt niet!

Nee, daar begin ik niet aan!

En voeg voor meer informatie bijvoorbeeld [bijgaand artikel](#) naar Milieu Centraal toe. Je kunt natuurlijk ook doorlinken naar je eigen gemeentepagina over zwerfafval.

X

Hieronder staan drie voorbeeldposts. Alle drie linken ze naar de website van Milieu Centraal met meer informatie over het voorkomen zwerfafval.

1. *"Je plek schoon achterlaten. Zo gefikst!" Ook als het afval van je vrienden is. Ja toch! #zwerfafval #schoon #schouderonderschoon*
<https://bit.ly/3cMxBcm>
2. *"Je plek schoon achterlaten. Zo gefikst!" Ook als de dichtstbijzijnde afvalbak vol is. Ja toch!*
#zwerfafval #schoon #schouderonderschoon
<https://bit.ly/3cMxBcm>
3. *Afval opruimen, ook als je er geen zin in hebt? Ja toch!*
"Je plek schoon achterlaten. Zo gefikst!" #zwerfafval #schoon #schouderonderschoon
<https://bit.ly/3cMxBcm>

Tips!

Deze campagne is voor het eerst ingezet in 2021 door de gemeenten Alphen aan den Rijn en Utrecht. Met deze twee gemeenten is de campagne-uitrol geëvalueerd. De evaluatiepunten hebben geleid tot een aantal praktische tips:

- **De campagnebestanden kunnen alleen geopend worden met de juiste programma's van Adobe, zoals Indesign of Photoshop.** Zorg dat je samenwerkt met een vormgever die hiermee kan werken. Ook zijn het vaak zware bestanden dus zorg voor voldoende capaciteit op je computer.
- **De campagnematerialen zijn opgebouwd uit verschillende lagen zodat een vormgever ze, indien nodig, kan aanpassen.** Bijvoorbeeld om een gemeentelogo te plaatsen of de posterafmetingen passend te maken voor het prullenbaktype van jouw gemeente.
- **De campagne is het meest effectief als er voldoende posters in een park of op een recreatiestrand worden verspreid.** Zorg ook dat de posters minimaal 60 bij 50 cm zijn. Kun je hulp gebruiken bij het toepassen van de campagne, neem contact op met Ingeborg van Egmond via zwerfafval@rws.nl. Zij kijkt samen met jou naar de beste manier voor toepassing.
- **Het kan helpen om het park waar de campagne wordt ingezet te bezoeken.** Tel het aantal prullenbakken en maak foto's van het type prullenbak en meet ze op. Geef aan welke prullenbak schoon moet worden gemaakt door de reinigingsdienst en welke al schoon zijn. Maak bijvoorbeeld een plattegrond van het park en markeer op welke plekken de poster kan

worden gehangen. Het kan handig zijn als er iemand van de communicatieafdeling aanwezig is bij het ophangen van de posters.

- **Om gedragsverandering te realiseren is zichtbaarheid van de campagnematerialen heel belangrijk.** Soms is dat een uitdaging, bijvoorbeeld door eisen van een (landschaps) architect of gemeente, tijdelijke objecten die in de weg staan of vandalismegevoeligheid. We adviseren met elkaar naar een creatieve oplossing te zoeken die voor alle partijen acceptabel is. *Let op: door deze afstemming kan de doorlooptijd langer worden. Houd hier rekening mee.*
- **Plaats het campagnebeeld of de promptteksten het liefst op alle afvalbakken.** Op alle zijdes is het meest zichtbaar en dus wenselijk voor stimulering van het juiste gedrag. Gebruik hiervoor de containerwrapper.
- **Het uitrollen van de campagne vraagt een duidelijke planning.** Wees hier alert op voor een tijdige uitvoering.
- **Zorg voor een heldere taakverdeling tussen de verschillende afdelingen,** bijvoorbeeld afvalbeleid, communicatie en uitvoering (die de materialen zullen aanbrengen), zodat wat op de tekentafels ligt ook juist wordt uitgevoerd.